

цю із *Małopolska Hodowla Roślin (Nieżnanice)* від 2024.01.03.

Отже, застосування відборів за аналізом структури популяції і їх відтворення у первинному на-

сінництві створює усі необхідні передумови для спрощення і скорочення тривалості насінницької роботи із сортами гречки.

Ключові слова: насінництво, відбір.

УДК 634.11:631.52

ВОЛОШИНА В. В.

Дослідна станція помології ім. Л. П. Симиренка ІС НААН України

e-mail: voloshinarvarvara@ukr.net

НОВІ СОРТИ ЯБЛУНІ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ПОМОЛОГІЇ ІМ. Л. П. СИМИРЕНКА

Яблуня – одна з найпоширеніших і цінних плодових порід в Україні. Дослідження, пов'язані з виведенням і вивченням нових сортів яблуні, є актуальними. Головним завданням є створення сортів інтенсивного типу, адаптивно пристосованих до ґрунтово-кліматичних умов, скороплідних, імунних (або толерантних) до парші та борошнистої роси, зимо- та посухостійких, з компактною формою крони, з плодами високих смакових і товарних якостей, здатних до тривалого зберігання в плодосховищах.

Природно-кліматичні умови в Україні сприятливі для вирощування цієї культури – в усіх зонах можна отримувати високі та сталі врожаї. В збільшенні валового виробництва врожаю плодових культур не менше 50% успіху належить сорту. У світлі сучасних завдань плодового господарства добір обмеженої, найдосконалішої групи сортів для насадження в садах – завдання виняткового значення.

Цінними господарсько-біологічними якостями яблуні є: висока продуктивність, висока зимостійкість, величезна різноманітність по строкам дозрівання, здатність ряду сортів до довготривалого зберігання плодів, що забезпечує їх споживання майже круглий рік, високі споживчі та товарні якості плодів, придатність плодів до різних видів переробки. Вони містять вітаміни С, В1, В2, Р, Е, каротин, калій, залізо, марганець, кальцій, пектини, цукри (глюкоза та фруктоза), органічні кислоти, ароматичні та дубильні речовини.

У ефективному виробництві плодової продукції, визначальний фактор належить сорту. Його частка в підвищенні врожайності плодових культур оцінюється в 40–70%, при цьому залучення у виробництво кращих нових сортів зменшує додаткові капітальні вкладення. Тенденції на ринку свіжої продукції свідчать про те, що найпопулярнішими є сорти, для плодів яких характерні відмінний смак, правильна форма та яскраво-червоне покривне забарвлення по всій поверхні або тільки основне зелене чи жовте. Зовнішній вигляд і смак плоду – ознаки генетично зумовлені.

Науковий колектив Дослідної станції помології продовжує традиції, започатковані Л. П. Симиренком у Млієві, та втілює ідеї видатного земляка в життя. Селекційну роботу по яблуні на Мліївській дослідній станції садівництва (нині

Дослідна станція помології ім. Л. П. Симиренка Інституту садівництва НААН України) започаткував професор Л. М. Ро у 1924 році. За період роботи селекціонерами Млієва створено понад 90 сортів яблуні.

За останні роки, в Дослідній станції помології ім. Л. П. Симиренка, створено нові сорти яблуні, які поєднують у собі господарсько-цінні ознаки: скороплідність, зимостійкість, високу стійкість до хвороб, мають привабливий зовнішній вигляд та гармонійний смак, стабільну високу врожайність, транспортабельність, тривале зберігання плодів. Дослідження проводились згідно «Методики державного випробування сортів рослин на придатність до поширення в Україні».

Наводимо коротку господарсько-біологічну характеристику цих сортів.

‘Мир’ – сорт зимового строку досягання. Дерево середньо-росле, з кулястою середньо-загущеною кроною. Плоди одномірні, приплюснuto-кулясті, зеленувато-жовті, при дозріванні – жовті, з незначним світло-рожево-червоним розмитим рум'янцем із чітко визначеними смугами, масою до 190 г. М'якуш, при дозріванні жовтуватий із зеленуватими прожилками, щільний, дуже соковитий, кисло-солодкого смаку з приємним ароматом. Скороплідний, високоврожайний, зимостійкість вища за середню, високо стійкий проти хвороб, високі товарні та смакові якості плодів. Врожайність на карликовій підщепі – вище 30,5 т/га.

‘Дебют’ – сорт ранньо зимового строку досягання. Дерево середньо росле з колоноподібною формою крони. Плоди середнього розміру, масою 150–180 г., округло-конічні, злегка ребристі. Основне забарвлення жовте, покривне – слабо виражений рожево-червоний рум'янець з сонячного боку та з численною кількістю великих, білих сочевичок. М'якуш ніжний, світло-кремовий, майже жовтуватий, дрібнозернистий, дуже соковитий, гармонійного кисло-солодкого смаку. Деґустаційна оцінка – 8,2–8,6 балів. Сорт скороплідний, колоновидний, невибагливий до умов вирощування, зимо- та посухостійкий, високо стійкий до парші та борошнистої роси. Врожайність 6-річних дерев – 34,3 т/га (8,4 кг/дер.).

‘Валюша’ – сорт ранньо зимового строку досягання. Дерево середньо росле із колоновидною формою крони. Плоди середні, масою 140–160 г, округло-конічні, зеленуваті із суцільним бордо-

вим рум'янцем на усій поверхні плоду. Шкірочка середньої товщини, щільна, гладенька, із сизим нальотом. М'якуш зеленуватий, при повному дозріванні жовтувато-зелений, щільний, дрібнозернистий, ароматний, дуже соковитий, відмінного кисло-солодкого смаку. Дегустаційна оцінка – 8,2–8,6 бала. Сорт скороплідний, колоновидний, невибагливий до умов вирощування, високо-стійкий до основних хвороб, зимостійкий. Врожайність 6-річних дерев – 31,4 т/га (7,7 кг/дер.).

‘Либідь’ – сорт осіннього строку достигання. Плоди розміру середнього або більшого за середній, масою 150–190 г, одномірні, приплюс-

нуто-кулястої форми із суцільним червоно-бордовим рум'янцем на усій поверхні плоду. Шкірочка середньої товщини, щільна, гладенька, із сизим нальотом. М'якуш світло-зелений, при дозріванні білий із зеленуватими прожилками, дрібнозернистий, дуже соковитий, гармонійного кисло-солодкого смаку. Дегустаційна оцінка – 8,2–8,6 бала. Сорт скороплідний, колоновидний, невибагливий до умов вирощування, високо-стійкий до основних хвороб, зимостійкий. Врожайність 6-річних дерев – 33,1 т/га.

Ключові слова: яблуня, селекція, сорт, стійкість, колоноподібний, толерантність.

УДК 338.439.4 (477)

ДАНЮК Ю. С.*, **ЛИНЧАК Н. Б.**, **КОВАЛЬЧУК Є. С.**, **БАРБАН О. Б.**, **ТАГАНЦОВА М. М.**

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041

*e-mail: danyk.yura@ukr.net

РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Світовий агропродовольчий ринок постійно трансформується, реагуючи на зміни споживчих уподобань та глобальні виклики. Зростає попит на органічну продукцію, що стимулює розвиток відповідних технологій виробництва та селекції. Український органічний сектор, орієнтований переважно на експорт до країн ЄС, переживає системні труднощі, які посилюються в умовах повномасштабної війни. Незважаючи на це, його потенціал залишається значним, а успішна інтеграція на міжнародні ринки можлива завдяки оптимізації сортових ресурсів та селекційних стратегій.

Аналіз сучасного стану. Органічне землеробство у світі за останні два десятиліття досягло значного зростання: з 15 млн га у 2000 році до 99 млн га у 2023-му, а вартість ринку перевищила 136 млрд євро. Лідером за площами є Австралія, серед європейських країн – Іспанія, Франція, Італія та Німеччина.

В Україні органічне виробництво розвивається з кінця 1990-х років. У 2023 році органічні угіддя сягнули 471 тис. га (1,1% від загальної площі сільгоспземель), що дозволило зайняти 22 місце у світі. Основні виробничі регіони – Київська, Вінницька, Полтавська, Житомирська та Волинська області.

Україна є помітним гравцем на світовому ринку: третє місце за поставками органічних зернових і олійних культур до ЄС, одинадцяте – за зерновими у глобальному масштабі. У 2024 році до Європейського Союзу експортовано понад 203 тис. тонн органічної продукції, зокрема зернових (кукурудза, пшениця), сої, фруктів, горіхів, олій та продуктів переробки.

Роль селекції у розвитку органічного сектору. Високі показники виробництва та експорту забез-

печуються завдяки використанню сортів, адаптованих до ґрунтово-кліматичних умов та вимог органічного виробництва. При цьому важливими є:

- стійкість до хвороб та шкідників (у т.ч. насінних інфекцій);
- ефективне використання поживних речовин за обмеженого внесення добрив;
- конкурентоспроможність проти бур'янів;
- стабільна врожайність за різних погодних умов.

Селекційні стратегії для органічного сектору поділяються на три типи:

Традиційна – без спеціальної адаптації до органічних умов, із можливістю обробки насіння, використання гербіцидів та комерційних добрив.

Селекція для органічного землеробства – частковий відбір в органічних умовах, відмова від ГМО, випробування сортів в умовах органічного виробництва.

Органічна селекція – повний цикл (від гібридизації до насінництва) в органічних умовах, спрямований на створення сортів, що максимально адаптовані до низьковитратних технологій і потреб ринку.

Органічне виробництво в Україні має високий потенціал розвитку, особливо у сегментах зернових та олійних культур. Для зміцнення позицій на світовому ринку необхідне подальше вдосконалення сортової бази з акцентом на органічну селекцію. Перспективними напрямками є розробка сортів із підвищеною стійкістю до біотичних та абіотичних стресів, адаптація технологій насінництва до вимог органічного сектору, розширення внутрішнього споживання органічної продукції.

Ключові слова: органічне землеробство, селекція, сорти, зернові культури, олійні культури, експорт, Україна.